

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

# Адыгэ макъ

Голос  
адыга



1923-рэ ильэсм  
Гъэтхалэм  
Къыштегъэжъагъэу къыдэкъы

№ 106 (21595)

2018-рэ ильэс

ШЭМБЭ

МЭКЬУОГЬУМ и 23-рэ

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЬЭ ИИП

Къыхэтутыгъэхэр ыкъи  
нэмэгдэхээр  
тисайт ижүүлэцэцтийн

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

## «ЕгъэшIэрэ машIом» дэжь

Тыгуасэ, мэкьюогъум и 22-м, Хэгъэгу зэошхор кызежъагъэр ильэс 77-рэ зэрэхүүгъэм фэгъэхыгъэ шэжь зэхахьэ лыхуухжэхэм ясаугъэтэу Мыекъуапэ итемыр льэныкъом щыгэ щыкъуагъ.

Ащ хэлэжъагъэх Адыгэ Республикаем и Лышхъэу Къумпыл Мурат, федеральнэ инспекторэу Сергей Дрокинир, АР-м и Лышхъэу ыкъи иминистрэхэм я Кабинет я Администрации ипашу Тхъакуущынэ Мурат, АР-м и Къералыгъю Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, АР-м и Парламент идепутатхэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, федеральнэ ыкъи республикэ къулыкъухэмрэ ведомствэхэмрэ япащхэр, общественнэ организациехэм ялтыклохэр, ныбжыкъиэхэр, нэмийкхэри.

Гукъау нахь мышэми, мы зэо мэхъаджээм хэлэжъагъэхэ ыкъи Теклоныгъэшхор кытфидээхыгъэхэ лыхуухжэхэм япчагъэ ильэс къес нахь макэ мэхъу. Зэхахьем къеклонлагъэхэм яхэгъэру къаухумээ заом хэкъодагъэхэ тидээкъолхэм шъхваша афаашыгъ, зы тақырэ афэшыгъуаагъэх, «ЕгъэшIэрэ машIом» къэгъагъэхэр къералхъагъэх.

Гъонэжъыкъо  
Сэтэнай.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.



## ШЭЖЬ ОСТИГЬ

Хэгъэгу зэошхор кызежъагъэ мафэм, пчэдийжым сыхатыр 4-м Мыекъуапэ «ЕгъэшIэрэ машIом» дэжь цыифхэр кышизыэрэугъоигъэх, зэо жъалымэу нэбгырэ миллионипш! пчагъэ зыхэкъодагъэм щыфэхыгъэхэм яшэжь агъэлээпIагъ.

«Шэжьым ишэф остыгь» ащ зэрдэжагъэхэр. Мыщ хэлэжъагъэх ветеранхэр, хэбзэ кулыкъухэм, Улшыгъэ КъуачIэхэм, общественнэ организациехэм ялтыклохэр, еджэпIэ зэфэшхъяфхэм ачэс ныбжыкъиэхэр.

Нэмьц техаклохэм тикъера-

лыгъо льеу къирахыгъэр, тицыифхэм япсэемыблэжыныгъэ, мамыр щылакъэр кытфидээхыгъэхэр зэрэтшымыгъупшэштхэм, лэуухбэм зэрядгъэшIэжьыщтым ишыхъатэу мы тофхъабзэр ильэс къес зэхашэ.

Шэжьым инэпээпль шэф ос-

тыгъэхэр къеклонлагъэ пстэуми айгъхэу зы тақынкъэр заом щыфэхыгъэхэм афэшыгъуаагъэх, тицыифхэм лыгъэу зэрахьагъэр джыри зэ агу къагъэкъыжыгъ.

— Сэ сятэжь ятэй



Мэхъош Ибрахимэ Хэгъэгу зэошхом хэлэжъагъ, — къеуатэ АКъУ-м иеджаклоу Мэшлээкъо Султан. — Ар сэ къэслэгъуяа хъугъэп, ау икъэбар сыщыгуаз, сянс-сятэмэ къысфалотаг, исурэтхэри тиунэ ильых. Ар заом къикыжынэу инасып къыхыгъ, ау улгэхэр къызэрэтирашагъэхэр сэшэ, сэ силэгъу пчагъэу джащ фэдэу зятэжъхэр шхъафитынгъээм фэбэнагъэхэм сахэтэу тофхъабзэу тиеспубликэ щызэхажэхэрэм сахэлажьэ. Непи сыкъэкъуаа тилыхъужхэм шхъашэ афэшыгъуаагъ, яшэжь згэлээпIэнэу.

Тикъэралыгъо зы унагъуи исэп заом зиахыил хэмилэжъагъэ. Ахэм яшэжь зээлахызэ уахьтэм пхыращымэ, шаф остыгъэр ныбжы зэрэмькъосэштым ицыхъэ тельы хъушт.

# Зэхъокыныгъэшлүхэр псэупиэхэм ашыклощтых

«Формирование современной городской среды» зыфиорэ программэу 2018 — 2022-рэ ильсхэм ательятаагъэр республикэм имуниципалитетхэм ашыгъэцэктэй зэрэхьурэр ары межведомственэ комиссием тофыгъо шъхьаэу кыщаатыгъэр. Зэхэсигом хэлэжьагь Адыгэ Республикэм и Лышьхьэу Кумпыл Мурат.

Пэублэм республикэм и Лышьхьэу кызыэрэциуагъэмкэ, 2017-рэ ильэсийн ашыгъублагыгъэу «Къэлэгъэшлэхэйн» зыфиорэ проектыр Адыгейм щагъэцакэ. Аш къыдыхэльтигъэр, тэзихэт ильэсийн министрэхэм я Кабинет къэралыгъо программэр ыгъэнэфагь. 2018-рэ ильэсийн пстэумки аш сомэ миллион 245,8-м ехъу пэхъханэу агъенафа. Аш щыщэу сомэ миллион 91,5-р — федеральна, миллион 140,1-р — республикэм ыкчи миллион 14,1-м ехъур чыпиле бюджетхэм къахэхыгъэх. Субсидиехэм яшуагъэктэй мыйэ фэтэрийн эхэхэйнэхэм ящагу 25-рэ общественэ чыпиле 15-рэ агъекъэжынэу агъенафа.

Адыгейм икъэлэ шъхьаэ мы проектын ятлонэрэ ильэсэй хэлажьэ. Зэрэгэнафа, щагу 20-рэ общественэ чыпиле

ли 4-рэ агъекъэжынхэ гухэль я. Тофшэнхэм сомэ миллиони 152,8-рэ атефэцт. «Зэхъошныгъэм иплошадь», «МЭЗДАХэ» узэрэдэктэй дэхь щыль парк чыпиле, алар поликлиникэ дэхь щыт скверыр агъекъэжынхэу агъэнэфагъэх. Джащ фэдэу къэлэ зыгъэпсэфыпиле паркын цыфхэм къызашкхуан альэкъышт я 2-рэ гъогу цыклик щашыщт, аш плиткэ тыральхьащт, зэрифешуашуу къагьэнэфыщт.

Муниципалитетхэр зэхэсигом видеозэхынгъэктэй къыхэлэжьагъэх. Мыльэнхьомкэ ялофхэм языгт Кумпыл Мурат зыщигъэгъозаг. Гъекъэжынхэр зыщашынхэу къыхахыгъэ общественэ чыпиле дэхь япроектхэм яплыгъир. Адыгейим и Мафэ ехъулэу тофшэнхэр къахынхэу агъенафа.

Джэджэ районым гупчэ паркыр щагъекъэжыщт. Аужырэ шапхъэхэм адиштэу ар агъэпсын гухэль я. Фонтан, ныбжыкхэм сурэт зызыштырахыщт, спортын зызыштырагъэсэйт чыпиле, къэлэцыктуу джэгупиле, нэмыкхэри паркын щашыщтых. Адыгэктэл народнэ культурэм и Гупчэ дэхь щыт площаадыр щагъекъэжыщт, Инэм «Псаунгъэм иалле» зэхъошыгъэх хүщт. Аш къэлэцыктуу джэгупиле, күшхъэфачъекъэ зыщашынхэу альэкъыштхэ чыпиле щагъэпсэштых. Яблоновскэм «Аллея Славы» зыфиорэ проектын тоф щыдашэ.

Кошхъэблэ ыкчи Красногвардейскэ районхэм паркхэр ашагъекъэжыщтых. Тууцожь районым икъоджэ гупчэу Пэнэжыккууа паркынрэ администрацием дэхь япроектхэм яплыгъир. Аш плиткэ щашыщтых. Мыекъопэ районым ит посэупиле

Тульскэм тофхъабзэхэр зыщызэхашэрэ чыпиле щагъекъэжыщт.

Кумпыл Мурат шэмбэт шыхъафхэр чанэу рагъэлокынхэу муниципалитетхэм япашхэм къяджагь. Чыпиле хэм чыг зэфшхъафхэр ашыгъэтэйсигъэнхэм, видеокамерэхэр алпальянхэм яхыгъэ унашохэр республикэм илаш афишигъэх.

Чыпиле хэм дгъэкъэжынхэм апэддэхъанэу ахьщэу къытфатуулшигъэр мацэлэв. Ар зэрифешуашуу дгъэфедэн фае, — муниципалитетхэм япашхэм зафигъэзагь Кумпыл Мурат. — Пстэуми афэмыдэу, гъэшгэгъонэу проектхэр жыгъэхъазырынхэм шуупиль. Районхэм ашыгъэсүхэрэ цыфхэри тофшэнхэм къахэлэжьэнхэу фае. Зэдэлжэхээ зипсэупиле зыгъэдэхагъэхэм ар кызыэрэгъэгъунэштых, нэужым пыльшиштых. Гъонэжыкъо Сэтэний.

# Гурыт еджапиэхэр къэзыухыгъэхэм ямэфэк

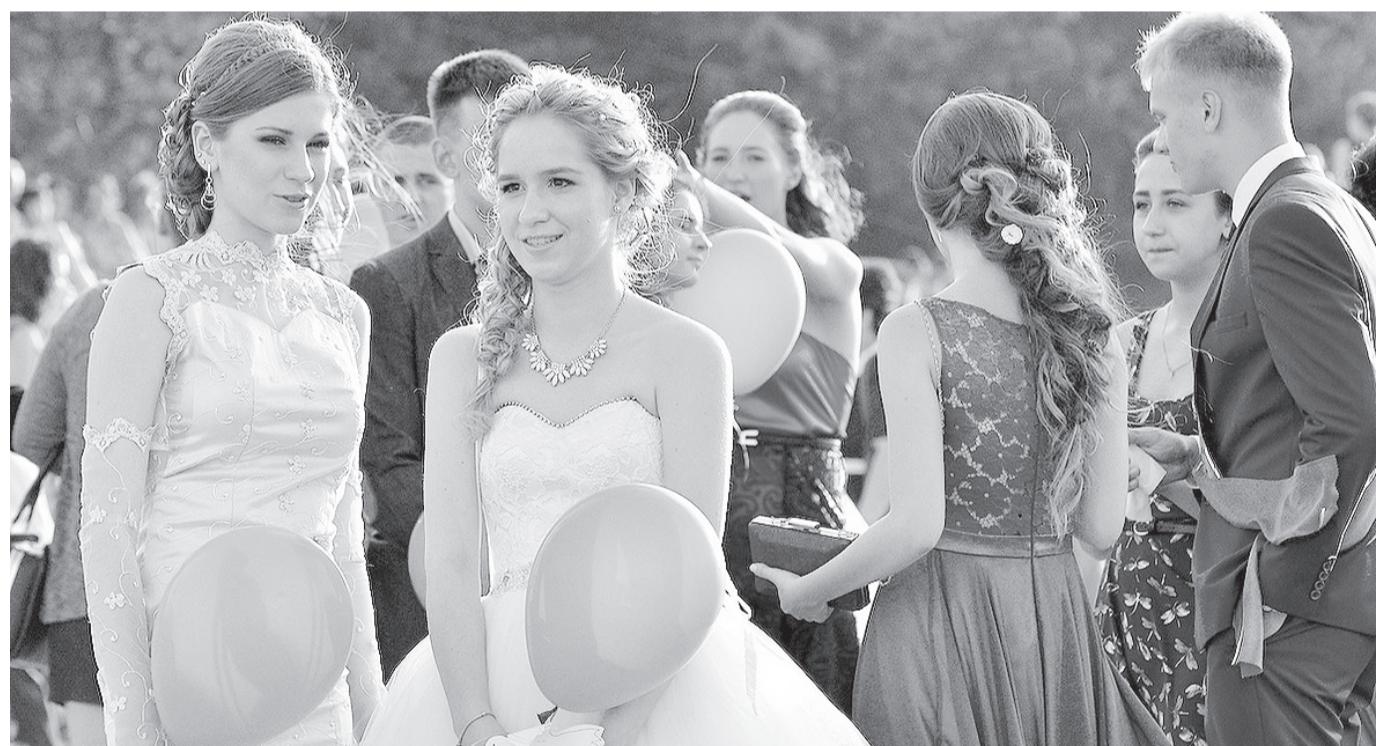
Мыекъопэ къэлэеджаклохэу гурыт еджапиэхэр къэзыухыгъэхэм мэфэкэ тофхъабзэр мэкъуогъум и 23-рэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние ашагъизэхашэт.

Хабээ зэрэхьугъэу, гурыт еджапиэхэр къэзыухыгъэхэм япаратуу 18.00-рэ филармонии ыпашхъэ щыкшытимкэ мэфэкэ тофхъабзэр гаражьшт. Ягупсэхэр, яныбджэгъухэр Игэу къафитехээзэ, къэлэеджакло гъекъэрэлгэхъэмрэ къэлэгъаджэхъэмрэ парадым хэлэжьштых.

Къалэу Мыекъуапэ ихэвээ 19-штэхьетхэри, хакъэхэри гурыт еджапиэхэр къэзыухыгъэхэм къафэгушшоштых, яшыгъэнгэ дахь зэпыфэнэу къафэльэштых. Къалэу игурыт еджапиэхэм япашхэм еджапиэхэр къэзыухыгъэхэм творческэ шүхъафтын апагъохыщт. Ныбжыкхэм якъешо дахэкэ хакъэхэри агъэгушшоштых.

— Тикъалэ итамыгъэ шъхьаэ — мышырсэм мэфэкэ тофхъабзэм чыпиле щиубытыщт. Мышырсэм тепльэ зиэ суртхэр залым игъэкъэрэлкэнкэ агъэфедштых, тикъалэ итамыгъэ шъхьаэ фэгъэхыгъэ творческэ номерхэр къагъэлэгъоштых, къэлэеджаклохэм шуашшэ ашыгъытимкэ ар ахэлгээшт. Флешмоб гъэшгэгъонэу зэхашэнэу: мышырсэшхор угу къэзыгъэктэй сурэт къэлэеджаклохэм филармони ыпашхъэ къыщашынэу рахъухэе, — къыщауаць къалэу Мыекъуапэ иадминистрации ипрес-къулыкъу.

Мэфэкэ тофхъабзэм ыуух гурыт еджапиэхэр къэзыухыгъэхэм, ахэм янэ-ятэхэм, якъээзгэдэжэхэм загъэпсэфыщт, зэрэгъэчэфыщтых.



## Сомэ миллион 750-рэ ашагъэхьащт

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм изэхэсигом Кумпыл Мурат къызыщэгүүштэй, социалынэ проектхэу зэшүахынэу зыфежьагъэхэм ыкчи социалынэ псэольягъэхэм яшынкэ гухэль благъэу ялхэм къащыуцугъ.

Гүшүйэм пае, къэлэцыктуу ыгъыпиле 5-мэ яшын Адыгейм сомэ миллион 750-рэ пэхъигъэхьащт. Мы ильэсийн ахэр рагъэжьштых. Еджапиэм джыри мыклохэрэ къэлэцыктуу анахыбэу зыщыпсэхъэрэ Инэм, Яблоновскэм, Тульскэм, Ханскэм, Дондуковскэм къэлэцыктуу ыгъыпиле гаражьштых.

Адыгэ Республикэм и Лышьхьэу зэригъэгүагъэхэмкэ, 2021-рэ ильэсийн ехъулэу ильэсийн нэс зыныбжь къэлэцыктуу пстэуми аш фэдэ ыгъыпиле гъэгъэхэм чыпиле ашагъошт. Тапэклэ ильэс 3-м къыщыублагъэу ильэс 7-м нэс зыныбжьхэм а лъэнхьомкэ яоф икъюу зэшохыгъэ хуягъэ.

Икъэхүм АР-м и Лышьхьэу къызэрэкъигъэхъыгъэхэмкэ, аш фэдэ проектхэр гъэхъагъэ хэлъэу тапэклэ зэшохыгъэхъэмкэ мэхъянэшо зиэр Адыгейм ихабээ икъутэмэ пстэуми зэгурьошыгъэ азыфагу ильэу зэдэлжэхъэнхэр ары.

## Коцым икъэложыни фежьагъэх

Тууцожь районым иагроном шъхьаэу Натэкъо Махьмудэ къызэрэтиуагъэмкэ, бжыхье лэжыгъэу ыаахыжынэу щытыр гектар 9651-рэ (пъэрекло ялагъэм гектар 1597-кэ нахыб). Аш щыщэу хъэр гектар 960-рэ, коцым — 8642-рэ.

Механизаторхэр хыныгъошхом зыфежьагъэхэм, алэ хъэм икъэложын өзүгъэжъягъэхэр Күштүрээнэзан зипэштэ фирмэу «Синдика-Агром» ичыгулэжхэр ары. Комбайнэу «Лавердицмэхъэ» гектар 450-у ялагъэр мэфэ зыщыплэйкэ къацожьи, яхъамбархэм лэжыгъэ тонн 1824-рэ ачалхъажьыгъ.

Непэ ехъулэу районым хъэ гектар 800 фэдэз щыуахыжыгъях, гектарын центнер 40-м ехъу къырагъэты. Къэнэжыгъэ гектар заулэм икъэложын непэнеу аухыщт, зэрэгүгэхэрэхэмкэ, гектар пэпчь гурытмкэ центнер 45-м нэсэу къырагъэтынэу ары.

— Лэжыгъэ шъхьаэу коц

гектар 8652-у тилем икъэложыни фежьагъэх, — elo Натэкъо Махьмудэ. — Алэ якоц хъасэхэм комбайнэхэр ахэзынчайхэр тифермерхэр ары. Ахэм мыгъэ коц гектар 3172-рэ ыаахыжынэу щыт.

— Тапээрэ ильсхэм афэмыдэу мыгъэ комбайнэхэмкэ нахь тифэхъазырэу хыныгъошхом түпэгъокыгъ, — къыхэгүүштэй районым ифермерхэм япашхэй Блэгъожь Налбай. — Тэгүгэ мэфэ зыбгүүшыкэ коц гектар 3200-рэ фэдизэу тифермерхэр ялэм иуухыжын аухынэу.

— Коцым икъэложын районымкэ алэ фежьагъэхэр Гъонэжыкъо Сэтэний.

Уджыху Кимэрэ аш иунэхьоштэй Кемалэрэ, — ипсалэ льгээхэйтэ Блэгъожь Налбай. — Алэрэм коц гектар 60-у илэр пъэлэ къэлэхэйтэйгъ, ятлонэрэ фермерэу Уджыху Кемал коц гектар 350-рэ иуухыжыт. Комбайнитумэ тоф аргаашэлэв. Гектар 40-у ыаахыжыгъахэм гурытмкэ гектар тэлтэйтэу къыригъэтигъэр центнер 40. Мафэ къэс хыныгъошхом нахь зеушъомбъу, фермери 100-м ехъоу тилем лэжыгъэ шъхьаэм — коцым икъэложын зэрэгъэпсэнкэштых иамалхэр зэрхьхэй.

**НЭХЭЕ РЭМЭЗАН.**

# Кинотеатрэхэм къаща гэльэгьо ѿт

Наркоманием зимыушъомбгъуным фэйзэпсыгъэ профилактическэ юфтхъабзэу республикэм щызэрхъэхэрээр республике СМИ-хэм кызыератыжхэрэм, культурэм учреждениехэм юфтхъабзэу аяцызешу-ахыххэрэм ар афэйзэхынътагь.

АР-м лъпък юфхэмкэ, ѥкыбы къэралхэм аацыпсэурэ тильэпкъэгүхэм адырялээ зэлхыныгъэхэмкэ ыкыбы къэбар жууьг эн иамалхэмкэ и Комитет ипащцу Шъхэлэхэльхэо Аскэр республикэ ыкыбы муниципальнэ гъэзетхэм, телевидениехэм, радиом къатыхэрэм, къагъэльягохэрэм, къатыхэрэм афэгъэхыгъяа къэгүшыагь. АР-м и Лысьвиль наркотикхэм зэрарэу къахырэм фэгъэхыгъяа видеороликым игъэхъазырын ыкыбы ипхырыщины комитетынрэе күльтурэмкэ Министерствэмрэ юфдашынэу унашьо къафишыгъяагь. Видеороликэу секундэ 20 хъурэр мэфэ блаагъэхэм хъазыр зэрэхүүштыр Шъхэлэхэо Аскэр къыыагь. Бэдээгүйм и 1-м къышыулагьэу республикэм икинотеатрэхэм кинофильмэ пэпчь рагъэжъэнным ыпеккэ ар къагъэльэгъоцт. Кино-театрэхэм япащэхэм зэккэми зээгэхыныгъэхэр адашыгъяахэх. Аш имызакъо, видеороликыр республикэ

ыкъи муниципальнэ телевидениехэми къагъэльэгъо ѿт

Джаш фэдэу наркотикхэм зэрарэу къахырэр ныбжыкы! Эхэм зэральгыгээсигъяшт шыкыз зэмьлыгэужыгьохэм зэдатегущыгэхээ, интернет нэклубго зэфэшьхъафхэм, электроннэ СМИ-хэм нахыбэу аацитетгүйшгэнхэр игьюз зэхэсигъог хэлажьхэрэм алтыгагь

Ныбжыкылэхэм непэ нахьыбэу ахэр арых агъэфедэхэрээр. Культурэм иучреждениехэм наркотикхэм апшүүлэхээрээр юфтхъабзэу аышызхашацхэрэм афэгъэхыгъяа АР-ийн культуремкіэ иминистрэу Аульэ Юрэ къэгущылагыг Кілэеджаклохэм якануулхэр makloх, нахьыбэм Іэзэ-піэ-гъэпсэфыгъяа учреждениехэм, лагерьхэм яуахтээ ащаагъякло. Ар къындаалтыгъяа, творческэ колективи зэфэшхъяафхэм, библиотекхэм, нэмыхылэхэм күльтурэм учреждениехэу епхыгъяа хэсэг къэтыхнэр, зэдэгущыгъяа хүхэр, «Іэнэ хуурахэр» ащ фэдэ чыыпхэхэм аышызхашацхэр. Ахэр нахьыбэу наркотикхэм ягъяа къаклорэр, зэраргаа къахьылар арых зынфагъяа хыгъяа хэр.

Комиссием изхэсэгтэй видеозэлхүнгийгээ муниципальне образованиехэм ящахээр кынхагтэлжэгтэй. Ахэми мы льэныкъом фэгъэхыгъэ улчилхэрээрээ кважыбэр архы зығфэ бэхжүү бэхэр.



афагъэзагъэх. Джэдже ыкы Красногвардейскэ район-хэм ашызешуахыгэрэм ахэм япащэхэу Александр Бутусовыимрэ Осмэн Альбертрэ къатегущыягъэх.

# ПЭЛЪЭ ГЬЭНЭФАГЬЭ АФАГЬЭУЦУГЬ

Хэбзэлахъхэмкіэ чынфэшхо зытель хызымэтшаплэхэм ялофхэр ары нахынбэу зынфэгъэхыгъагъэр лэжьапкіэм итын, тофшэнымкіэ фитыныгъэхэм, хэбзэлахъхэм ыкчи къаугъоихэрэм афэгъэхыгъэ хэбзэгъэуцугъэр гъэцеклагъэ зэрэхъухэрэм япхыгъэ тофхэм ахэппльэрэ межведомственне комиссиеу АР-м щызэхашагъэм зичээзыу зэхэсигьоу илагъэр. АР-м и Премьер-министрэу Александр Наролиным ашт тхъамэтагъор щызэрихъаг.

Чыфэр нахыбэу зытельхэ хъызмет-шаптэхэм ялтыклохэр зэхэсигьом кырагъблэгъяжэхэу нэужым ахэм ялофхэм атагышыагъяжэх. Пстэумкы хъызметшаптэхэм пилпл мэхьу миллион пчагъяжэхэр чыфэр зытельхэр. Марина Мигаенкэм кызызриуагъэмкэе, ахэр арых анахыбэрэ чыфхэм ахахъяжэхэрэри. Гүшүйээм пае, Мыекъопэ троллейбус Гъэлорышишаптэхэм сомэ миллиони 2-рэ мин 450-рэ тель. Ащ ишацэ зызыфагъязэм, зэхэсигьор зыщыкгээ мафэм кыкыкэлтыклохэрэх хъызметхэхаптэхэм субсидиехэр кыифеко-штхэу ыкыдхи миллиони 2-рэ мин 77-рэ къатыжын альэкыщтэу ары кызызриуагъяжэх. Ау ащ нэмыхкэуи физическэ ли-цэхэм апае хэбзэлаххээр кымытыгъяжэхэузы миллионрэ мин 400-рэ тель, лэжхаптэхэм илэхэд ыгъэгүжуагъяжэх кычыкыгъиг. Хъызметхэхаптэхэм илофхэм язытет, кызызриуагъяжэхэм амалхэу илэхэм захэлпэхээм ынч шышхьээу мазэм и 1-м нэс джыри зы миллион кытыжынэу Александр Наролиням ащ ишацэ унашьо фишыгъиг, лэжхаптэхэм мы мазэр имыкызэ ари-тынэу фигъэптигъиг.

ООО-у «Майкопнеруд» зыфиорэм сомэ миллиони 4-рэ мин 833-рэ чыфөү

# Зэрар нахь макIэу къахынэу...

Цыфхэм хэклэу ыкли нэмийк! пыдзафэхэу  
къаугъоихэрэм (твердые коммунальные отходы)  
ягүшынкээ системакэ Урысые Федерациием  
щатгупшигъ.

Аш төхвашт субъектхэм Адыгейи ашыщ хүүгье. Мыш фэгъэзэгъэшт региональнэ операторыр АР-м псөольэш шынымкїэ, транспортнымкїэ, посэуплэ-коммунальнэ ыкли гьогу хьызмет-хэмкїэ и Министерствэ мэлтьылфэгъумазэм зэнэкьюкъо шыыкїэм тетэү къынхыхыгъ. ООО-у «ЭкоЦентр» зыфиордерары теклоныгъэр къыдэзыыхыгъэр. Ар къалэу Волгоград дэт, ильээс 10 пла-пъекїа зазэгчынчам лыкшатхагъах

Региональнэ операторын Адыгейим зэрэштэй IoF щишлэшт. Законым къызэрещьдэлъытағъэмкэ, аш хэкырд къызэрүгьюеу зэрэуицьырэм имызаат къоу, зэрар къымыхынэу ар ыгъэекод дыжынэу пшъэрэиль ил. Пстэумэ агуул аш хэкхэр, пыдзафхэр зыщидицьшт-хэ уахътхэр, шыкхэр кыгъэнэфэштых, цыфхэм ыкын организациехэм зээгэвнигъэхэр адишыщых, непэлхэкхэр зэрэуашхэрээр инвентаризацияе ышыщых, хэкым иягээ къэмыйлонэу зыгъэкодыщтхэ операторхэр къыхихьштых.

2019-рэ ильэсүм ишүүлэ мазэ и 1-м

республикэր системакіем төхьащт. Ашкының тулагызы мы фәлo-фашlэм «коммуналыңкі» еджәштых ықтың нәмисінде псыүпле-коммунальнә фәлo-фашlәхәм апкі зәратыре тхыльтхәм хәуштхъафы-кынгын ашыңған азбекег-ашт.

ООО-у «ЭкоЦентрэр» региональнэ операторэү зэрэгчилж иштэй, инвестициихэр къыхилхъащтыг. Мыекъопэ районым ит станицэү Кужорскэм дэжькээ экологилем ыкли санитарием яшапхъэхэм адиштэү гъэпсыгъэу технопарк къышишын гухэль аш ил. Пстэумкын сомэ миллион 450-м ехьу пэуигъэхъащ. Ар 2019-рэ ильэсэм илоныгьо мазэ аухынышь, атлупцынэу пшъэрэрыль зыфагъэуцужыгь. Джашыгъум хэклэү ыкли пыдзафэу зэрар къэзыххэрэр бэккэ нахь маккэ хъущтых. Мы инвестиционнэ проектын ишгуагъякэ 2019 — 2025-рэ ильэсхэм республикэм ибюджет хэбзэлахьэу сомэ миллион 325-рэ фэдиз, чынгэе бюджетын сомэ миллиони 159-рэ къыхэльхъаагьэ хъунэу пэшкорыгъэшьэу къальытаагь.



## **Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ХҮҮТ Нэфсэт.**

# ЛЫГЬЭМРЭ КЬУАДЖЭР

# (Тарихъым Щыщ пычыгъохэр)

Ильэсүү 100-кээ узэкіләбэжымэ, 1918-рэе ильэсүүм, Аскъэлае хуульфыгээр дээсыр зэкэл көддэхүгүм щыэрэугүйнгээр зэхэгүүштэйгээх. Дээ Плъижъээр къаклоорээр зыэмэ къыдамыгъэхъанэу алоштыгъ, зыэмэ «Ашъыу, а къаклохэрэр зээол тхъамыкіэх, сыйд тэ къыталона? Байхэр ары ало ахэр зэбеныхэрэр. Тыбая тэ? Къызэрэдэхъягъэхэм фэдэу дэкъыжыщых» алоштыгъ. Нэбгырэ заулэ «Хъурэм теплъын, «плъижъхэми» «фыжъхэми» тиоф ахэлъеп, аскъэлэе губзыгъеми тязэштигъ» алоу, дэдуашэхэу купмэ ахэттигъ. Лы горэм акэцэ бэшэу ыыгыгым ыпакэ тет къутамэхэр папцэ ышыгъэу, ашкілэльшшэу зиухъэзэ, икъоджэгүхэм яушыйштыгъ: «Къуаджэм икъун 1ашэ къыдэкъыщт. Зимылээм мыш фэдэ бэш ерэш!... Сэ сеошт мы бэшымкіэ, сыкъызекъикоштэп. Укыфаоу сеошт. Зысигъэукина?! Сэ сыкъызекъэмкіом эже тыдэ клошта? Зекъикошт...» Лыым ыгорэр зэригъэцэлкъэжьыщтыр бэшымкіэ зызериухъэрэмкі, ымаакъеки къыххэштигъ.

Гээзэтэү «Социалистическая Адыгейм» щылажь эштыгээ. Еутых Юсыф мы уахътэр мырэущтэу кытхыгъаг: «Дээ Плывжкым цыфхэр пагъэцуужынхэм фэш! Екатеринодар кыращи, шыкузэкіятим из Iашэ Аскъэлае къаashi, шым тесын, Iашэ зыыгын зыльэкыицтмэ зеккээмэ къаратыгъаг».

А лýм ыуж пчегум къихъагъэр «джаурхэр къахахъэмэ яklалэхэм диныр зераlækкэзыщтыр, джаур пшъашхэхэр къащхэу зэрерагъэжъэщтыр» къоджэдэсхэм агуригъаlо шлонгъо lьэшэу бэрэ gylагъэ. Ашдезыгъаштэхэрэри къахэкъыгъэх.

Зэкімә къаире пстэури  
цыфхэм аштэштыгъэп. Ау къе-  
гүшыгэнэу, ахэм апэуцужынэу  
зыми рикуштыгъэп.

Зывын рикуштын вэл:

Къэгүшыйлэштхэр нахь маклэх хуульгээ лызы зекүжье горэ купым къыхэктыг. Пчэгум къихын, мэкъэ тэубытэгье рэхъята-  
ка къынригэлжжан:

— Шъхъэкіәфшо зыфес-  
шыыхэрэ сикъоджэгү ляаплэхэр!  
Мы къуаджэм дэсхэу къеклонла-  
гъэхэм сэ санахь lушэу cloy  
сакъыхэкыгъэп, ау сшъхъэкіә  
сльэгъугъэмрэ сшэрэмрэ къа-  
пкъырыкырэ епплыкіеу сиәр  
къышьосьмыоныр сыгу къыс-  
фидэрэп. Мы тызтегущынэрэ  
дзэу къаклорэр дзэ улэшигъ,  
зэоным фэгъесагъ. Бэрэ зэуа-  
гъэ. Шхончкэ нэбгырэ заулэ

ахаомә klaлéжыныңу е бәшкіл  
бѓьэштэнхүй щытәп. Мынгем  
чыгубә кызызепачылыгъ, тәш нахъ  
бәлахыныохәри, ежыхем афәдә  
дзә уләшыгъе хәри зәбгыра-  
фыгъе. Сә мы йоғым сыйзәре-  
плиырәр мары: бирсыр ты-  
мышыңу, къуаджәм къыздэмү-  
хъэхәзә дахәу тихъекіл лъа-  
піләхәм афәдәу тапәгъокымә  
нахъышу. Армырмә, тикъуаджә-  
хъаләч ашышт, жыи, ки, уни  
къыданәштәп, топкіл къыздәо-  
штырыгъастыкъышт

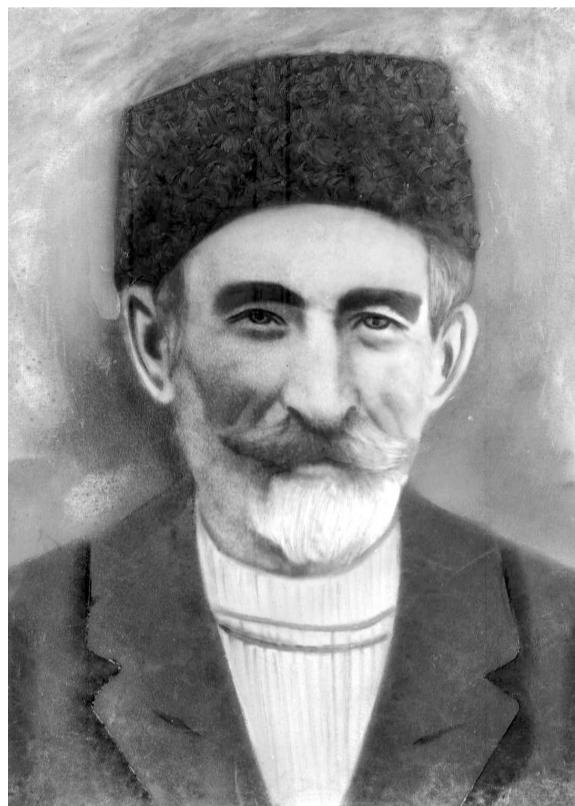
Лілым дезыгъештэрэ мэкъэ заулэ купым къыхэуыккэу къеъжагъ. Ахэм амакъэ хэккуадэу лэу къэгущыиэштыгъэм ыкыб губжыгъе мэкъэ йэтыгъэшко къышыдэоягъ:

— Майдэ мы шъхъэубатэм къылорэр! «Мыжыкъмэ шъхъашэ афэтэжъуыгъеш!» elo, «Къолыр адэшьушх» elo Шъуеу мы къумалэу тхэтым! ылжэ зэтирежъуыгъальхъ! — ылуу, лыжыр ибэшккэ зэрэфэлъэккэу лым къеуагъ.

Аш къеъжштыгъэхэм фэдэв

Аш къежэштыг вэхэм фэдэү нэбгырэ заулэ купым къыхэхьуштуу, лыым къытебэнагь. Нэгээуплээгүкэ лыры рауты, лъякыокэ соохэй, төпкэхэурагъяа. Ау купыр тло гоштыгэхь хуун — зэжэхбэнагьэх. Ллэүраутыгээм тесвир нахь маклэ зэхүүм, къызышыршыжынни, къэтэджыни ыльээкыиг. Ау зэзаохэрэм ахаплэү щытыгэх ллыр ыкыбыкэ къикили, ышыгыг түччил бэцц къыхъэмкэ ышхъэекьеугь. Ллыр ышхъэе гулэү етхъожи, иитгүмкэ пытэү улагъэр ыубытигь. Ар зылэгэбүгъээ клаалэхэу лым дэжж ильгээхэр нэмисхээ зэхэфагъэ. Зэзаохэрэр мыш тлэкү къыгыэсагъэх. Клэлитум лым иджанэ зэлэхтийн, ышхъэе льэу къичыррээр нэрэ-псэрэкэ рагъяаубытигь. Клэлэкэ зытгүүштээ ахэм гүусэ афэхьши, зэлэпаахызэ, ядэжь нағъэссыжыгь. Ар станицэу Гриффенно-Черкесскэм къикыжыгьэ адыгэхэм ашыщэу Ге-

дыоджэ Пыщимаф Мыхамэт үкөр арыгъэ. Мы станицэм къэзэкъэу дэсир нахьыбэ зэхъум адыгэхэр къыдафыгъягъэх. Унэгъо щэкI фэдиз хъухэу аскъэлаемэ мыхэр къахэтыс-хъажыгъягъэх. Станицэм дэт еджаплэр Пыщимафэ къызеухым, шыхэм, былымхэм яэзэн фитэу сэнэхъат дэгүүн зэригъэгъотыгъагъ. Илофшэн шу зыльэгъоу, чэши мафи зибылым сымаджэу къытефэрэ цыифхэм адеяэрэ Пыщимафэ икъэбар псынкIеу къудажхэми, станицэхэми ачылугъ. УрысызбээкIе еджэн, тхэн



зэрилтээкыр, ахэмки цыифхэм ишлөгъэшхо зэраригъэкыр аще зыхэхжэж, ыцэ дахэкэе урсын күүтырхэми, хымэ куудажжэхэми анэсигь. Цыифхэм яцыхъэшэгтэй, игүүштэй уасэ фашэу хувьтагье. Ау непэ кыныугаагъэр куудажэм щыш заулэм агуурихыгъэп — кырагыгаагъэх.

Мэфэ зыбгүүшшыкэ къебар гомынхэр къоджэдэсхэм къаллынхэсэхэу ыублагь. Кошхаблэ Дзэ Пльыжье дэхьагъэм нэбгырэ 366-м ехуу Ѣиукигъэу, бэ темышэу дзэм пэуцужынэу зыгу кымыхъэгъахэх лэжэекло къызэркылохэу Гъобэкьюае щищхэу хуульфыги 150-рэ, къунчыкъохъаблэхэу хуульфыги 87-рэ, тэлкү тешлагъэу Джэдэхъяблэрэ Нэшъукъуаэрэ адэсил лэжэекло къызэркылохэу нэбгырэ 248-рэ адаачихи, губгъом щаукхи, щычилтэжжын-Пэххэн.

Мы къэбархэм ыкїн дзэу къаклорэр апэмычыжьэу къын зэрэшыуцугъэм бэмэ яакылын къыгъяуцугъиг. Ащ упэуцужынын мэхъянэ зэримылэр нахыбэмэ къагурыгуягъ. Мы тофыр зэшозыхынэу, урысхэм абзэклэ агу-рызыгъялоу адэгүштиэнэу Гедиоджэ Пшымафэ ыцлэ бэмэ къырауягъ. Ау къуаджэм нын-къоукл ышыгъэ лыр афэмэ-гъэдэлонкэ щынаргъехэр къа-хэклигъ.

къи, зы гущы!  
фэсционэп, —  
зыимэ алыагъ.

— Къуаджэм съыда ила жъэр шыуу! А аш сыйфэдэссыктуагъэми, къысэуа гъэхэри, къысэзыгъэуа гъэхэри дязгъэштыныиехэшь « яшъуш! шъуш! онгъор яшъуш! » close щтыгъ. Адрэхэр ахэм афээзыфаехэр — аукыашт», — зылонхэри къахакынг.

ХЭКҮЛГИЙН  
АСКЬЭЛЭЭ  
ЛЫЖХЭМ БЭР  
ЗАЛЭЖАГЬ, А  
ЦЫХХЭ ЗЫФА  
ШЫНИ, «СЭ СҮ  
КЛОШТ» ЗЫОНН  
КЬАХЭКҮЛГҮЭП  
ЯШЭНЭРЭ МА

фэм къоджэ лыжъехэр зэхэгүй щылжжэх, Пышмафэ ятэ Мыхамэт илэгьоу ыкын иныбдже гьоу Шэуджэн Абэдзэжьын миофиры ыпшье ралххагь. «Ятэ ельээ: ежьыри гъэукыйтэ, къуджэр зэращыгугырэр агурын гъалы» алын, Абэдзэжьын Гедыуаджэхэм адэжь атлупшигын Ар Мыхамэт дэжь ихьи тофимызынгэгъозэ нэуж Пышмафэ къеджагъех.

Къуджэм ильэю Абэдзээжыые зыщигъезгуазэрэм къызыдиҳыхын ылтэкыщт тхъамыклас гъоҳем Мыхамет псынкэу гукл арыйчагъ: ыкъо псаоу къымы гъэзэжкынкіи хъущт, аш исабайихэр ибэу къэнэштых, дзэекъыдахъэмэ, ар къызыихъэгъыгъ унагъор лъэпсэкіод ашыщти ижкышхъэм ежъ-еҗырыэу зыг унашьокл ахэр къызфихъыжынхэ ылтэкыщт. Лым къыримы гъашлэу «Укъоштэп» къикэу на laekл eplымэ, Пышмафэ къыгурьыощт. ыкъо сыйд риуагъэм зеригъэцкіещтым ицыхъастель. Ау сыйдэущтэу къуджэр къызыышыгугъирэ лым «уадемы» епшта?

Пышмафэ хыльэ кыщэхүүми, зифапи, къеджагъэхэм адэжь псынкэу нэсигь. Апчьеэшхъяум зеребакью Абэ дээжьые тхытхъеу кызыщьши лъети, сэламыр лым къипи гъохыгь. Пышмафэ аш кыргъэгулагь. «Сэц пае укъэтэдх хъуна шыу, щыс, Тхъэм паес сымыгъэукытэж» ылозе лъы

жыыр псынкіәу зөгъэтысыжым,  
кызызәкіакиу пчъэблыпкъым  
гоуцожығъ.

Ыкъо къызэрихъэу Мыхъамэт  
ыгоу гүлээ «үиклалэ машлом  
хэмъидз, уиунагъо къэгъэгъун,  
зыми ыгу къыобгъэштэп» ылозэ  
къеушашъэштыгъэм тэункли,  
ыкъо зыкъыфильзагъ.

— Уинасып къыхыгъ, къелэхъу, къуджэр къыпщегугы! Аш къехъопсызэ адигэл! Іаджи ллэжкыгъэ. Арышь, Абэдзэжъые непэ зэкіе къылорэр орыкіе уукъо мыхъун унашъох! Зыфилорэм Klo, къуиылорэр гъэцакіе! — къыпиупкыгъ Мынхамет.

— Кызыэрәп!<sup>у</sup>, тят, сыха-  
зыр! — кіекілігъэ Пщымади  
иңжүсөп.

Абэдзэжъые кыыхэ зыри-  
мыгъешлэу къоджэ лыжъхэм  
къызэрагъекуагъеми, къызы-  
клагъекуагъеми лэу игүсэм  
ышхъе къыфирхыгь. Ащ къы-  
лощтим емыжэу ежь иеплтыкы  
шигъээозагь:

— Э сишишыккэ, станицу  
Мартанском урысхэу дэсхэм  
ялышкохэр къыдгоуцохеу зы-  
датшахама ишыгын къакшыт

— Къуаджэм пшъерыльеу къысфишыгъэр дэх имылеу зъяцэкіэн. Абэдзэжый, о къеплуагъерь итъо дэдэу сэлтэгъу. Ареүштэу тшын. Мартанскэм дэсхэр згъядэшьунхуу сэгугъэ. Ау сыйд Io фаеми, симызакьюо къоджэ лыжь зытly горэ гъусэ къысфэхъульгагъэмэ, дзэм ипащэхэм нахь цыхъе къытфашиштыгъэ.— ытуагъ Пышмафа.

Мысхэм ыкы нахъ зэхэргүйгээр дээм ишаа чануулжээ. Абэзэхэжьеэр Пышмыафэрэ льижьхэу къяжэхэрэм къахэхьагъэх. Мы та��иць дэдэм урсысдээм льыпльэнхэу агъэкчигаагъэхэри къытухажыгъэх. «Дээм зыкниэтыгъэу палаткэхэри, пщэрыхъаплэхэри еугъоижых, шэхэу къежьэшт», — ахэм къебар гомынур къынаагъэсыг. Уахътэу къэнагъээр мэклигъэ. Пышмыаф Хъюоклон Хъэхъунажко гүссе къыфашы Мартанском охижлэх.

Адыгэ хабзэм тетэү Пщымафэ иш къыжэдаи, Хъоклоны ыпэриг ригъешьагъ. ТІэклурэ къэклуагъэхэу зыдимышэхъэу шыу нахынжъым ишьыпкъэ дэдэу зэрэпьыплыхъэрэм Пщымафэ гу лъитагъ.

— Сыда мыш фэдизээ синэ-  
пльэгтү мыш зыфиубытыгъэр,  
— ыгуи, нахь гуфапльэу шыур  
кызызэпилыхъэу ыублагъ: Іеп-  
кіе-льапкіеу фэпапъ, къэбзэ-лья-  
бзэу зэкіэупсыхъагъ, щазымэ



Усаклоу Нэхэе Руслан мэкъуогъум и 25-м къэхъугъ

# Поэзие лъагэр и Гэрыфэгъугъ

Адыгэ литературэм хахьо фэзышыгъэу, зигуущыэ пытэ къэзылон зыфэукючыгъэ пэпчъ ыцэ өплоныр ифэшьуаш, къилэжыгъ.

Нэхэе Руслан фэгъэхыгъэу къэплон хүмэ, игупшицын-усэн къоджэ еджаплэм чэсызэ къэущыгъагъ, джащыгъум гульэчэ зэхашэхэр ыгъэунэхфху тхьапэрэ къэлэмымрэ къыштэгъагъ. Гушылэр къэогъэ къодыгу щымыгтэу, пытэу ыгъэуцуныр ишэныгъ, гъесэнгъэ-шлэнгъэхэр шлоигъом тетэу къызлэклигъэхъагъэх. Акъылым къулайр диштэу, Руслан ышлэрэм егүнүр, ар гүнэм нигъесыныр шенэу пасэу къыздиштэгъагъ. Ыгукэ зэджэндэшырэр пифшэцтэгъэп, таурыктуагъэр, псынклагъэр поэзиин зэrimышахъэр зэхишигътигъ.

Гум ымакъэ зэхихэу, псэм ифабэ аш кийгъэгъужьэу Нэхайр ильэс 35-рэ лъэпкъ литературэм хэтыгъ. Шыыпкъэр, зэфагъэр сидигъоки зиклэбзэ поэзие лъагэр и Эрыфэгъугъ. Акъылыгъэ-Лушыгъэ ин зыхэлхэ усэхэр къылэклэгъэх, 1960-рэ ильэсийм къышыублагъэу ытхыхэрэр къыхиутыгъэх. Ахэм ашыщых «Мафэр нэфым къышжъэ», «Джэмакъ», «Хыбыз-ухэр», «Псынкэфх», «Къэлэзэптигъ» зыфилорэхэ тхьлхэм, нэмыхэх къадэхъагъэх. Зышмынэж уж рассказхэмрэ

хэку радиом, лъэпкъ гъэзэтэу «Социалистическая Адыгейм» (аш ыужым «Адыгэ макъэм») иредакции иотдел ишащулофшилачъ.

Руслан иусэхэмрэ ипоэмэхэмрэ зыдэт тхылхэри урысбээкэе Москва ыкыи Мые-кьюапэ къащыдэгъигъэх. «Колодец отца», «Слово о матери», «Ветры судьбы». Аш ипоэзии уасэ фашеу журнала зэфэшхъафху «Смена», «Москва», «Дон» — зэхэт сборникхэм къадагхъащыгъ. Иусэ гушылэхэм арлыр орэд дэхабэ композиторху Тхьабысымым, Натхом, Андзэрэхъохэм, Кыкы Хыисэ, нэмыхэх аусыгъ. Нэхэе Руслан мылкыжыщ лъагъо тетыгъ — усэ псыхъягъэхэр къылэклигъэх, къытфигъэнагъэх.

Поэтэу Нэхэе Руслан иусэхэмрэ ыкыи ипоэмэхэмрэ зыфэгъэхъащыгъэхэр ичигыгъ, ихэку, Хэгъэгур, ильэпкъ, ныр арых. Ахэм сидигъуи ашыкыгъэхъагъэр, купкы афишигъэр зыпшэе ухэтии уконзу щымыт адыгагъэр, цыфигъэр, шэн-хэбзэ, зеклокэшыкэе гъэпсыкхэр ыкыи уахътэм, лъэхъаным ахэр зэрэхуучохэрэр ары.

Усаклор Туцожь районным ит

**Гум ымакъэ зэхихэу, псэм ифабэ аш**  
**Кийгъэгъужьэу Нэхайр ильэс 35-рэ**  
лъэпкъ литературэм хэтыгъ. Шыыпкъэр, зэфагъэр сидигъоки зиклэбзэ поэзие лъагэр и Эрыфэгъугъ. Акъылыгъэ-Лушыгъэ ин зыхэлхэ усэхэр къылэклэгъэх, 1960-рэ ильэсийм къышыублагъэу ытхыхэрэр къыхиутыгъэх.

повестхэмрэ зыдэт тхылхэу «Псыархъуан» зыфилорэх къылэдэгъэгъ. Нэхэе Руслан ишэнэгъэ, иакъыл, игультиэ лъэпкъ журналистики хэхъагъ, Адыгэ

къуаджэу Очепщые 1941-рэ ильэсийм мэкъуогъум и 25-м къышыхъугъ. Лъэхъэнэ мызафэу, зэожь мыйтом исабынгъо ыихыгъ, тинчээ къани, янэ игумэки-



гуклае ышыхъэ имыкэу хэтээ, усэнэри къыфэкуагъ, а мэкъэ ялыемкээ зэрильэкэу гульэчэ шээфхэр къырилотыкыихэ хъугъэ. «Умытыгъэу тигъэу укъепсына, уцыфимэ, цыфигъэ пхэрэль» зыфилорэ сатырлум язакъоми, Руслан усакло лъэшэу, поэзии лъагэм лылкэхъаагъэхэм зэрэшишыр нафэ. Шыыпкъэр ылъапсэу ипоэзии зиубгъугъ. Ильэхэм акъылми, амалми, гупшицын нахь зарагъэлэтигъ, нахь ахагъэхъуагъ, лэпэлэсагъэм усаклор лылкэхъагъ. Нэхэе Руслан иапэрэ сатырэ зэгъэпшэгъэхэр зыфэгъэхъыгъагъэхэр ныр ары. Ным игукэгъу фэдэхэй хүн къуачэ зэрэшмынээр усаклом зэфэдэкэе итвортчэвэхэй. Ау ешэ, егъэрээз ыкыи фэшынгъу лъэшэу Хэгъэгоу езыгъэджаагъэу, гум изымынагъэу, цыфы зышыгъэм, къешэгъэ дунаишкор, цыфхэр икъотегъу зафэх. Ар дэгъоу къышитын ылъэкыгъ «Сихэгъэ» зыфилорэ усэм:

**Сихэгъэгъу**  
**Сычыягъэл сэри —**  
**Ош фэдэу**  
**Кынири къысэкъу.**

Поэтэу Нэхэе Руслан иусэхэр ыкыи ипоэмэхэр зыфэгъэхъыгъэхэр ичигыгъ, ихэку, Хэгъэгур, ильэпкъ, ныр арых. Ахэм сидигъуи ашыкыгъэхъагъэр, купкы афишигъэхэр зыпшэе ухэтии уконзу щымыт адыгагъэр, цыфигъэр, шэн-хэбзэ, зеклокэшыкэе гъэпсыкхэр ыкыи уахътэм, лъэхъаным ахэр зэрэхуучохэрэр ары.

**Зэхэоха,**  
**Сырэхъятырэл сэри —**  
**Ош фэдэу**  
**Чыгум сыккэдэу.**  
**Сыккэштагъэл сэри —**  
**Ош фэдэу,**  
**Зэхэмыхъэу,**  
**Нэпси гум еши...**  
**О гъэрэт огъотыфэ**  
**Сэ, сичыгъу,**  
**Гъэретынчъэу**  
**Пчыблэм сыготыгъ.**  
**Птамэ —**  
**Тамэу сферхъуфэ,**  
**Огум симыбыбэу**  
**Сыхэтигъ.**

Чыгум ирэхьат, лэжэклогур лъэшэу усаклом зэхешэх, ахэм яльэшыгъэ-лъэпгъагъэ игупшицы хигъашээ къегъэхтыи:  
**Чыгур ныбжъи тигъэм**  
**езэшыгъэл,**  
**Пцэхэр текимэ, ылхэр фе-**  
**шэи.**  
**Тигъэм инэбзийхэр**  
**зэхихъагъэл —**  
**Чыгум ылгушо щеугъои.**  
Усаклом игульэчээ макъэ нэшхээир къызыщытекорэми тъешэгъоны укэдэлэукинкэ:  
**Мафэ къэс цыфим**  
**зымафэ ченэ,**  
**Инасылкэ, ышлагъэр къэнэ.**  
Ары. Усаклоу Нэхэе Руслан итвортчэвэ зэрэштигъэу штэмэ, игупшицы зынэмисыгъэ щынэгъэ лъэнэхъ гори зэрэшмынээр огъешлагъо. Иклас иады-

габзэ, лъэпкын ылэжьыгъэ адыгагъэр, иусэ сатырхэм чыпэхэхъыгъэ щырял Ным, адыгэ бзыльфыгъэ дэгум, дахэм.

Ауми, усаклом ельэгьу ыкыи зэхешээ адыгагъэм бэктэ къызэрэшыкхэрэр, зые лъэпкын джы ахэр ригъэзэкы ыкыи щигээзье зэрэхуучыр, мыхуущтым зышхъадыгыгъэрэп, занкэу къеупчээ.

## Сыадыг зылорэр адига зэкэ?

**Сыадыг зылорэр адига**  
**зэкэ?**  
**Адыгэм адигабзэ ешэ,**  
**Адыгэм иорэди къещы,**  
**Ишуаши дахэу къахэщи.**  
**Сыадыг зылорэр адига**  
**зэкэ?**

**Адыгэм жыгъор ельытэ,**  
**Нартмэ якъэбар еулатэ,**  
**Нысэми джэгум щыфэтэ.**  
**Сыадыг зылорэр адига**  
**зэкэ?**  
**Адыгэм къушхъэр ыгу иль,**  
**Къынгъом зимишэйиль,**  
**Адыгэм хыишиэ бэу пыль.**  
Нэхэе Руслан ипоэзии шынэгъэ тегъедало, телжы, гүшүэ къочшум узэрэгтэлжы ыкыи зыкыуугъэгъеты. Үбээ къабзэ, зээши, уедэу зэптигъэки узэшчырэп, гупшицыэр зафэу щёлорышэ.

**МАМЫРЫКЬО Нуриет.**

## Хъэ лъэпкъыкхэр зэрагъэгъотыгъэх

Бзэджэшлагъэ зезыхъагъэхэм пшэдэкыгъэ языгъэхъырэ Федеральнэ къулыкъум и Гээорышаплэу Адыгэ Республика щыэм и учреждениехэм къулыкъур ашызыхъыщ бельгийскэ овчаркэ лъэпкъэу «малинуа» зыфалорэм фэдэхэр апэрэу зерагъэгъотыгъэх.

Мэзи 7 зыныбжь овчаркитлоу Жан Жоффрей ыкыи Жан Тиль зыцэхэм ИК-2-м икинологическе подразделение къулыкъур щахыщ. Мы уахътэм ахэр зыдэшыгъэштэх чыпэхэ нэуасэ фашыгъ, агасэх.

Лъыхон лоххэм нэмьц овчаркэхэр нахь афытегъэпсыхъа-тэхэу ары зэралтырээр, ау мы аужырэ уахътэхэм малинуа лъэпкъери зэльашэ хъугъэ.

Специалистхэм зэралтытэрэмкэ, нэмьц овчаркэхэм анахы ахэр нахь псынкэу ыкыи чанэу мэзеклох. Бельгийскэ овчаркэхэр зыгъесэрэ цыфим псынкэу пэблагъэ фэхъух. Альэ-

гүгъээр дэгъоу агу къэкыжы, бгъэсэнхэкэ псынкэх, ло-  
гыгъээр юм изытет емылтыгъэу дэгъоу лофт ашээ.

Уголовнэ-гэцэкэн системэм хъэхэр зэрэшагъэфедэхэрэр: къэрэгтэлэхэм ахэтхэу къулыкъур ахы, лъыхон лофтхъаб-зэхэм ахэлажъэх, наркотик ыкыи къэрэе пкыльохэр къагъо-тых. Лъэкыуипл зыкээт ухумаклохэр къатлууцьырэ щэм щымышынэнхэм, пэрююхъухэм ашлакынхэм, бзэджашээм ильэж къагъо-тыхы, аш тетэу клонхэм фагъасэх.

Мы уахътэм УФСИН-м иподразделениехэм хъэ 26-мэ къулыкъур ашахы.



# МВД-М Къеты

Полицием цыифхэм закынфегъазэ общественнэ чыпIэхэм зэращызекIоштхэм, хуугъэ-шIагъэ къэхъугъэу альэгъумэ макъэ зэрагъэуцт шыкIэхэм, нэмькIхэми афэгъэхыгъэу.

ХъункIэн бзэджэшIагъэхэр  
дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшI  
зыщышъумыгъэгъупш:



— ахъщэшко ыкы уасэ зиэ мыльку зэрэшүүлыгыр общественэ чын-пэхэм къащызыхэшумыгэш;

— чэцэрэ унэм шъукъэ-клюж зыхуук!э, цыфхэр мак!еу зыщызеклохэрэ урамхэм шъуватемых;

— унэ пчъэум шъукъы-зысыжбык!э, шъэфэу зы-шиуплыхъ мыцыхъэш!эгү цыф къышуулэплээмэ е щынэгтю нэшанэ горэ щы!эмэ;

— цыхъэ зыфешумы-ш!еу ыкы шъумыш!эрэ цыф куп подъезд 10пэм 1/тэв шъувызухажык!э

шъублэк!и унэм ч!эс го-рэхэр къы!ухъэжыифхэк!э шъуж;

— шъуимынэуасэхэм лифтэм шъудимыт!исх;

— зыгорэ къышуулы-пльэу гу зыльышуутэк!э, гъунэгъоу щыт тучан е нэмых! сатыушып!эу цы-фыбэ зыч!этэм шъучахы, полицием макъэ ежъу-гъэу, а цыфым итепльэ зыфэдэр яшьуу;

— къышуутебэнагъэ-хэмэ, бзэджаш!эм итепльэ горэхэр шъугу ишьуубы-тэх, шъуш!уатыгъугъэр зыфэдэр къэшьуотэжын фае.

**МыщыхъэшІэгъу  
пкъыгъохэр  
зышъульэгъухэкІэ  
шъузэрэзекІощтыр**

Цыфрыбэ зыщызэрэугъойхэрэ чыпле-  
хэм ашыц имыщыклагъэу, мыцыхъэ-  
шлэгъоу пкыгъо зыщышуульэгъукэ  
шьублэмык. Гүнэгъоу щитхэм  
ашыц иемэ шьуклэупч, арэущтэу  
зымыхъурэм полицием макъэ  
еjkыгъэly.

Зыщышумыгъезгупш:  
— къэжкугъотыгъе пкыы-  
гъор къызэкюцышумых  
ыкыл шымыгъекощы;  
— пкыыгъор зиер, амал  
илемэ, зэжкугъашэ;  
— зиер къэшумыгъо-  
тыгъэмэ, полицием макъэ  
ежкугъэу;  
— гүнэгъо щыт цыиф-  
хэм зэлъяжкугъаш мый-  
цихъэшэгъу пкыыгъо зэ-  
рэштильр;  
— нахъ чыжъен йукын-

хэу яшбуу.

Джыри ээ шъугу къэтэ-  
гыкыкыжы!!!

Ны-тыхэр! Шыуиклээ-  
цыкликхэм ящылэнгъэкэлэ-  
ыкыл япсауныгъэкэ шьорын  
пшъэдэккыжь зыхырэр.  
Ахэм агурыжкугъау сыд-  
фэдэрэ пкыыгъо урамым  
къытырагъуатэрэм щына-  
гъо къыхакын зэрильэккын-  
щтыр. Къэжкугъотыхэрээ  
пкыыгъохэм шъхъафитэу  
шъуламызыкэу.



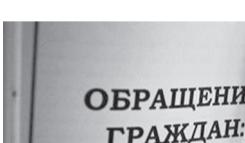
# Хэбзэухъумаклохэм зафэжъугъаз

Бзэджэшлагъэ е хъугъэ-шлагъэ горэ шъульгъуяа мэ е шьо шъушъхъэкэ хэбзэукъонигъэ кыжъудызерахьагъэмэ, Адыгэ Республика м хэгъэгу клоцл юофхэмкэ и Министерствэ ма-къэ ежъугъэунэу зыкышууфегъазэ. Ар шыкэ зэфэшхъаофхэмкэ пшын пльэкъышт.

### *Тхъанэм төвтхэрэм итынхэ фаехэр:*

1. Хэгъэгу клоцл тофхэмкіэ органеү е аш тоф щызышлэу зызыфэргъазэрэм ыцл, лэнатлэу ыбыгыр.
  2. Зафэзыгъазэрэм ыльэккууацл, ыцл, ятэ ыцл.
  3. Джэуапыр зыдырьгъэхыжыщт адрессыр.
  4. Ежь ышъхъекіэ кіетхэжжыныр ыккі мафэу зитхыгъэр.
  5. Цыфым ытхыгъэр

къэзыгъэшьыпкъэжхэрэд документхэр.



*ИнтернетымкIэ ябгъэхъырэм иптхэнхэ*

1. Зафэзгыазэрэм ыльэкъуац!, ыц!, ятэ ыц!.  
2. Джэуапыр зыдагъэхъыжьщ почтове е элек-  
троннэ адресир.  
3. Электронно тхилэш
  - шык!эм тетэү къэзыушын-  
хъатырэ тхыльтхэр е ахэм  
якопиехэр рагъэгъусэн-  
хэр. Аш нэмьк!эу, яучаст-  
ковэ зыфагъэээн алъэ-  
кишт.



## МэфэкI Йофтхъабзэхэу Цыфыбэ зыщызэхахъэхэрэм шъүзэрэшызыекIон фаер:

- общественнээ рэхьат-  
ныгъэр шүүмьыукуу;
  - шүүкъээзыуцухъэхэ-  
рэр гузэжъогтуу ыкИи щы-  
нэгтö чылпIэ изыдээштхэ  
шыкIэхэр кызыхшэшумы-  
гафэх;
  - тофтхабзэр зэхээзы-  
щагъэхэм, аш хэлажьэ-  
хэрэм, рэхьатныгъэр ыкИи  
щынэгъончьягъэр къащы-  
зыухъумэхэрэм шыхъэ-  
клафэ афэшьуш;
  - машIор къэмыйгъэ-  
хъугъэнэм ишапхъэхэр  
шүүмьыукох;
  - зыныбжь имыкъу-  
гъэх кэлэлцфыкlyхэр шьуи-  
нэпльтэгъу ишүүмьгъэкIых;
  - автотранспортыр хэ-  
ушхъафыкыгъэ чылпIэхэм  
къащижкугъеуцу;
  - шуяагъэкощынэу ма-  
къэ кызыагъэлыкIэ, бырсыр  
къэшумыгээтэу, рэхьатэу  
зыфалорэм шьюку.

## Анахьэу телефонхэр атыгъух



Тучанышхохэм, сатыу гупчэхэм, бэдзэрхэм мобильнэ телефонхэр бэрэ аштагыгъух. Ахэр анахъэу зышлэхэрэр наркотик лъэпкъхэр зээыхыллэхэрэр ары. Телефоныр мыклоодынам фэшл мы шапхъэхэр жъугъэцаклэх:

- телефоныр Іанхәм атедзагъэу тешъумыгъэль, къэльягъо шумыгъэтыйл;
- чэцьым бээджашхәм гу лъамытэним фэш! телефоныр «вирбэма克ъэм» тежъувчану;
- шъумынэлосэ цыфыр сыйдэущтэу къышшольэугъэми, зыгорэм фытеонэу телефоныр ешумыт, «батареир тъысыгъэ» е «ахъщэ ильэп» яшьуль.

# КІЭДЖЫБЭМ ИЛЪЫМ ШЬУФЭСАКЬ!

Мыщ бзэджэшIагъэхэу епхыгъэхэр анахъэу мафэм зыщыжьот уахътэм зэрахъэх. Арышь, цыфрыбэ зыщи-зэрэугъойхэрэ чыыпIэхэм тыгъокло цыкIухэр «чанэу» щэлабэх, кIэджы-бэхэр е Iальмэкъхэр аунэкъых. Ар кышьюмыхбулIэным ыкIи чIэнэгъэшхо шумышынным пае:



- шъуиахъчальэ мэхъанэ зиэл документхэр дэшүүмьгъэлтийх;
- ахъщэшхо зыдешьюмынхыжь е шъуштэнэу хъугъэми, гъэбильтыгъэджыбэ 1еклоцым ишъулхъэмэ нахьышу;
- общественнэ транспортим телефон е ахъщэжкъгэйхэр зыщы1эпизгъээхэрэм шъуафэсакь, ахэм 1эп1эгту шъуафхуфе ягтусэм шъуилальмэкс ыхъунк1эн ылъэкишт.

НЭКЛУБГЬОР ЗЫГЬЭХЬАЗЫРЫГЬЭР  
ІАШЫНЭ Сусан

Искусствэр – тибаиныгъ

# Исэнаущыгъэкли, ишшагъэкли тэгъэлъап

Зэльашээрэ орэдьлоу Эмин Агаларовын иконцерт апэрэу Мьеекуапэ щыктуагъ. Адыгэ Республиком и Къэралыгъо академическэ лъэпкъ къэшьокъо ансамблэу «Налмэсым» и Унэшхо пчыхъэзэхахъэр гъэштэгъонэу щызэхащагъ.

Тысыпіл нәкіл зимиылжыкъ залым ныбжъ зэфешхъаф зиіхэу искуствэр зыгу рихыхъэрэ щызэулагъяхъ. Азербайджан икъэралыгъо буракъ зэхахъэм щызыгъэбатэхъэрэ ащыщ къызэриягъяу, Эмин Агаларовын зэммылэпкъэгъу цыфыбэ зэфишагъ.

## Лышхъэр къыфэгушуагъ

Адыгэ Республиком и Лышхъеу Къумпыл Мурат концертын рамыгъажъээ Э. Агаларовын луқлар. Зэхахъэм республикем и Лышхъеу ыкыл министрэхъэм я Кабинет ипащэу Тхакуущынэ Мурат, Федеральна инспектор шхъялаэу тиреспубликэ щылэ Сергей Дрокинир, Адыгейим куль-

турэмкэ иминистрэу Аульэ Юрэ зэхахъэм хэлжъагъяхъ.

— Тыкыыпукъенир тигуапэ,— къытуагъ Къумпыл Мурат.— Уисэнаущыгъе Урысыем, нэмыкыл йэкыб къэралыгъохэм ащаши. Уиконцерт ипрограммэ цыфхэм агу зэрэрихыщтым сицихъе тель. Уитворчествэ зыштогъэштэгъонэу Адыгейим щыпсэухъэрэр бэ мэхъух. Концертыкъеу къэптищхэм къяжх.

Тапэкки зэукигъуухъэр зэдьриянхэм фашылоф зэрээдаштэштым зэукигъум щытегуущылагъяхъ. Къумпыл Мурат анахъеу къыхигъэштыгъяхъэр Адыгейим искуствэм ишшагъэкли дунаим нахь цфэрил зэрэшхъуурэр ары. Къэшьокъо ансамблэу «Налмэсым», орэдьлоу ансамблэу «Исламыем»

Адыгэ Республиком ыцлэ дунаим лъагэу щаизтигъ. Симфоническэ оркестрэм, урыс лъэпкъ музыкальнэ йэма-псымэхэмкэ оркестрэу «Русская удалим», нэмыкыл творческэ купхэм республикэр аргушо.

Эмин Агаларовын къызэриуагъэмкэ, щысэ зытырихэу, лъэшэу югъэлтаплэхъэрэм ащыщ орэдьлоу цфэрил Муслум Магомаевыр.

Зэдэгүшүйэгъур лъагъэклутаззэ, Къумпыл Мурат къытуагъ Муслум Магомаевым янэу Къэджжал Айшэт Тэхъутэмьыкъо районым икъуаджэу Шындже къызэрэшыхъуугъэр.

Муслум Магомаевым яти, янэу Айшэтэ Адыгейим и Лъэпкъ театрэу Ц. Ибрахимэ ыцлэ зыхырэм ильэсэйбэрэ юф щашлагъ. М. Магомаевым эшхъэгъусэу Тэмэрэ «Налмэсым» и Унэшхо ильэс 20-кіэ узэктээбэжъэм, концерт къышатыгъ.

Э. Агаларовын иконцерт бзыллыгъэхэм нахь афэгъэхыгъеу плъйтэ хуушт. Шуульэгъур орэдэу къытуагъэхъэр щылэнгъэм къыххыгъяхъ. Мыгощыгъэ шуульэгъум артистыр дехыхыми, шуульэгъу къабзэр поинекъечь къаргъом, гъатхэм ижьюор, тигъэм инэбзийхэм афегъадэ.

М. Магомаевым ирепертуар къыххыгъеу хым фэгъэхыгъе орэдьир Э. Агаларовын къызэхедзэм, залым чэсхэр къэтэджъяхъ, артистым игупшисэ зэрэдагошырэр къахэштэу щытыхъеу едэлгүхъ, шхъяще фашыгъ.



Артистыр залым чэсхэм къаххызээ орэдхэр къытуагъяхъ, къэгъэгъе юрам пчагъе ратыгъ. Концертым еллыгъэхэу Урсэкъо Сайдэ, Гъонежыкъо Сэтэнае, Тэшшу Светланэ, нэмыкхэм тышагъэшьозагъ артистым иснаущыгъе осэ ин зэрэфашырэм.

— «Адыгейим изаслужнэ артист» зыфилорэ щытхууцлэр Къумпыл Мурат къызэрэсфиусыгъэм сиғэгушуагъ,— къышуагъ концертым Э. Агаларовым.— Сэкъатныгъе зиэхэм я Унэу Мьеекуапэ дэтым сомэ миллион есэты. Бэ тесымыгъашэу Мьеекуапэ сыкъэклон симурад...

Сурэтхэр концертым къышытхыгъэх.



## Футбол

# Зэнэкъокъум игъэштэгъоныгъэ хэхъо

Пэшорыгъэш зэукигъуухъэр къэухым фэклох. Дунаим футболымкэ изэнэкъокъо Урысыем щыкторэм командэ 32-рэ хэлажъэ, а пчагъэм щыщэу 16-р финалым и 1/8-м хэхъашт. Ауж къинэхэрэм зэнэкъокъур ащ щаухышт.



## Франция — Перу — 1:0, Аргентина — Хорватия — 0:3.

Зэльашээрэ ешлаклоу Месси Аргентинэм икомандэ хэт. Зэукигъур аухыгъеу ешлаплэм икъижы зэххум, нэпсыр къехэу тълэгъуэп, арэу щытми, зэрэчэфынчэм фешы ыгу ихыкылэр къэштэнир къинигъэп. Аргентинэр Нигерием дешэнэу щыт, ау финалым и 1/8-м хэхъаштими къэштэйгъуае. Аргентинэр Хорватием зылкэм къэлэпчыгъутымре ухъумакъохэмрэ хэукионыгъе башц ашыгъ. Теклонгъэр Хорватием къызэрэдихыгъэм фешхэгъэгум чэщым щычэфыгъяхъ, щыуджыгъяхъ. Спортым мэфэклъ къафижыгъеу хорватхэм алтыгъагъ.

Мэкьюогъум и 21-м къэралыхъэм яхшыпыкыгъе командахэу зэдешлажъэхъэм, зэукигъур хэм якъеуххэм упчэл маклэп къагъэтэдхъягъэр.

Дания — Австралия — 1:1,

Бразилием, Германием, фэшхъаф командэ лъэшхэм зэукигъу къинхэр ялэштых. Урысыер мэкьюогъум и 25-м Уругвай дештэшт. Командитури финалым и 1/8-м хэхъагъ, ау апэрэ чылпээр купым къыщыдээхыщтыр къэштэгъуае. Зэкэри къэзигъэхылтэрээр тихэшыпкыгъээ командэ ишшэриль ыгъэцэхъягъе, купым зэрэхэгъягъэр гъэхэгъэшхуу зылъытэхъэрэр архы.

Д. Черышевым, Ю. Газинскэм, И. Акинфеевым, Ф. Смоловым, нэмыкыл ешлакло 13пэласэхэм ягу-

етныгъэ хагъэхъонэу, нахыбэрэ тагъэгушонэу тыфай.

Мэкьюогъум и 23 – 28-м Урысыем щыклоштхэ ештэгъухэм тштогъэштэгъонэу талынгъэшт, а мафэхэм купхэм пешшорыгъэшь зэукигъуухъэр ащаухыщтых. Англием, Бразилием, Аргентинэм, Испанием, нэмыкхэм къарыкыгъэхъеу ештэгъухэм нэбгырэ мин пчагъе яплы, Урысыер ашлодах, ашлогоштэгъон.

Сурэтным итыр: Денис Черышевир тиештэкло анахь дэгүхэм ащыш.

Нэклубгъор зыгъэхъазыгъэр ЕМТЫЛ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр  
ыкы къыдэзыгъэ  
гъэкырэр:

Адыгэ Республиком лъэпкъ Иофхэмкэ, Йэкыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адярьло зэхъынгъэхэмкэ юкы къэбар жууѓэм иамалхэмкэ и Комитет

Адрессыр:  
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:  
385000,  
къ. Мьеекуапэ,  
ур. Первомайскэр,  
197.

Телефонхэр:  
приемнэр:  
52-16-79,

Редакцием авторхэм къайхырэр А4-кіэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэкъэ 5-м емыхъхэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээ, шрифтыр 12-м нахь цыкынэу Ѣытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхъагъэхэр редакцием зэкегъэкъожыхъ.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр:  
Урысые Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телерадиохытэнхэмкэ юкы зэлтыи-Іэсикы амалхэмкэ и Министрствэ и Темир-Кавказ чылэгъэрэшшап, зэраушыхъятыгъэ номерыр  
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаутигъэр  
ООО-у  
«Полиграф-ЮГ»,  
385000,  
къ. Мьеекуапэ,  
ур. Пионерскэр,  
268

Зэкэмкэ  
пчагъэр  
4673  
Индексхэр  
52161  
52162  
Зак. 1725

Хэутынм узчи-къэтхэнэу Ѣыт уахтэр Сыхьатыр 18.00

Зыщаутигъэр  
уахтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор  
шхъялэр  
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялэм  
игуадзэр  
Мэшлэкъо  
С. А.

Пшьэдэкъижъ  
зыхырэ секретарыр

Хъурмэ  
Х. Х.